

letnek, az 1. bányának, az 1. depónak és a téglatárolónak kijelölt terület megelőző régészeti feltárását.

Az összesen 10,8 ha régészeti terület feltárása folyamán harminchat objektum került elő, melyeknek zöme (összesen húsz gödör) egyáltalán nem tartalmazott leletanyagot. Kilenc gödör leletanyaga főként állatcsontból és néhány jellegtelen kerámiatöredékből állt, így ezek datálása problematikus. Az előkerült cseréptöredékek alapján biztosan bronzkorinak mondható a 2. (edénye alapján valószínűleg urnasír), a 13., a 35. és a 36. számú gödör. Az ásatás legfőbb eredményeként könyvelhettük el a 15., 18., 33. és 34. számú sírok előbukkanását, melyek közül a 15. kora bizonytalan, a többi hármakora avar korinak határoztuk meg. Kiemelkedően gazdag leletanyag (ezüst fülbevalók, gyöngysorok, két bizánci arany solidus, egy exágium, díszített csontlemezt, aranyozott ezüst kantárveretek, zabla, kengyelpár stb.) került elő a 33. és a 34. sírokból. Temetéskor mindkét sírba nyújtott birkát, a másodikba nyújtott lovat helyeztek. A két sírt különlegessé teszi az is, hogy közelükben nem bukantunk további temetkezésekre. A leletanyagot a nyíregyházi Jósza András Múzeumba szállítottuk.

Munkatársak: dr. Istvánovits Eszter, dr. Kurucz Katalin régészek, Mester Andrea gyűjteménykezelő, Simonné Asztalos Henrietta adattáros, Szinyéri Péterné, Takácsné Varga Ágnes, Németh Erika restaurátorok, Bocz Péter régésztechnikus, Vremir Mátyás geológus, Szegfű László anyagbeszerző.

GERGELY BALÁZS – SZÉKELY ZSOLT – BEJINARIU, IOAN

394. Tivadar és Kisar községek között, Tisza

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) I

2004. december 8–11. között víz alatti régészeti felderítést végeztünk. Cél a Vásárhelyi Terv továbbfejlesztéséhez kapcsolódó mederkotrás területének régészeti térképezése volt a Tisza 704.75–705.25 fkm közötti szakaszán a bal part előtt. A folyami felderítés módszerével a part előtti 25–30 m széles sávot fésültük át. A potenciális lelőhelyeket bójával, vagy a parthoz kivezetett kötéllel jelöltük. A kijelölt objektumokat célmerüléssel kontrolláltuk. A lelőhelyeket térképen rögzítettünk, a faanyagból dendrokronológiai vizsgálat céljából minden esetben mintát vettünk.

A célterület Tivadar és Kisar községek között helyezkedik el a modern híd két oldalánál a bal part előtt. Az első, a második és a harmadik katonai felmérési térképek a mai híd térségében révátkelőt jelölnek. A második és a harmadik felmérés pedig vízimalmokat is ábrázol a rév alatti szakaszon. Mivel az utcarendszer fő elemei és jellegzetes pontjai (templom, temető, elágazások) a 18. század óta nem változtak, ezért a rév helye viszonylag pontosan megállapítható volt.

A kutatás előtti héten áradás volt, munkánk ideje alatt a folyó folyamatosan apadt (+23-ról –80 cm-re). Ennek ellenére a víz átlátszósága csekély volt, az áramlás pedig – különösen a munka elején – rendkívül erős.

Emiatt a munkát a híd alatti csendes szakaszon kezdtük el. A jobb parti pillér alatt megtaláltuk a korábbi betonpillér csonkját. A pillér DK-i sarkánál két 20 cm átmérőjű fenyőcölöpöt találtunk, talán egy korábbi híd pillérei. Mintegy 100 m-rel lejjebb, a 704,92-es fkm-nél, a meredek parttól 15 m-re egy fekvő, erősen erodálódott tölgycölöpöt találtunk, másodlagos helyzetben.

Az apadás lehetővé tette, hogy a jóval erősebb sodrásnak kitett felső szakaszt is átvizsgáljuk. A 705.2-es fkm-nél két, egymástól 0,5 m távolságra elhelyezkedő, 20 cm átmérőjű fenyőcölöpöt találtunk a parttól 10 m-re. A cölöpökből mintát fűrészeltünk. A cölöpök pontosan azon a területen kerültek elő, ahol a térképek alapján a rév működhett. A rév felderítése céljából a jobb parti homokpad lábánál is felderítést végeztünk. Ezen a területen azonban nem találtunk semmilyen jelenséget, feltételezhetően a folyamatosan épülő homokpad mindent elfedett.

A kormeghatározásra vett minták közül a tölgycölöp nem tartalmazott elég évgyűrűt, a két fenyőcölöp pedig jelenleg nem illeszthető be a Kárpát-medence adatbázisába (ennek oka valószínűleg az, hogy a kárpátaljai évgyűrűsor még nem készült el, pedig vélhetően innen származnak a cölöpök).

Régészeti szempontból a vizsgált folyószakaszon a régi rév helye számít érzékeny területnek, mivel itt az üledék alatt a rév használatának korából származó tárgyak halmozódhattak fel. Ezekből következtetni lehet a rév használatának korszakaira, a használat jellegére és intenzitására.

TÓTH JÁNOS ATTILA

395. Tormásliget, Homokbánya

(Vas megye) Ő, Kö

2004. december 7-én a Savaria Múzeum Régészeti osztályának munkatársaival terepbejárást végeztünk a leendő külfejtéses homokbánya területén. A „Tormásliget I. – homok” névvel ellátott terület a Tormás-pataktól Nyra egy nagyobb plató szélén helyezkedik el, melyből több kisebb természetes kiszögellés magasodik ki. A bejárást főleg ezekre a dombokra terjesztettük ki. A régi bánya közvetlen közelében csak két szórványnak minősülő őskori kerámiát találtunk, azonban a leendő bánya Ny-i oldalán, egy nagyobb szakaszon több őskori és középkori kerámiát és vassalakat tudtunk gyűjteni. Ez a hatalmas telep Ny-i irányban – a plató vonalával párhuzamosan – tovább húzódik.

Munkatársak: Vámos Gábor, Szilasi Attila Botond régésztechnikusok, Hódi Attila segédmunkatárs.

ILON GÁBOR

396. Tornyiszentmiklós, Zabos-telek

(Zala megye) R, N, Kö

A lelőhely Tornyiszentmiklós község belterületétől K-re, a Kerka patak Ny-i oldalán a patak árteréből kiemel-

kedő domboldalon kerül el. A feltárást azért volt szükség, mert a területen bányát akarnak nyitni. A bányaterület földmunkával ez idáig még nem érintett területe teljes mértékben régészeti lelőhely.

Régészeti terepbejárás során (2004. április 16. és 19.) rézkori, népvándorlás kori és középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. A humuszosítás közben végzett régészeti szakfelügyelet során (2004. május 20–26.) több régészeti objektumot sikerült megfigyelni.

A megelőző régészeti feltárást 2004. június 9–23. között végeztük. A feltárt 5002 m²-en összesen 66 objektumot bontottunk ki. A jelenségek legnagyobb része a rézkor két korszakából származik. (Balaton-Lasinja kultúra, Furchenstich kultúra – tűzdelt barázdás díszű kerámia kultúrája.) Emellett egy késő népvándorlás kori gödör is napvilágra került.

A feltárást Ny-i és ÉK-i felén cölöpszerkezetes épületek nyomait tudtuk megfigyelni. Az ásatás középső részén két félig földbe mélyített épület maradványait tártuk fel. Az ásatás kiemelkedő lelete egy rézkori idol töredéke, amely a 9. objektumból került elő.

A lelőhely tovább húzódik észak felé a teljes bányatelek területén.

Munkatárs: Kónya Bence régésztechnikus.

EKE ISTVÁN

397. Torony határa (Vas megye) B, I

2004. április 22. és május 27. között végeztük el a 89. sz. főút Szombathelyt elkerülő szakasza folytatásaként a Bucsu felé vezető új útszakasz 4+300–8+800 km-szelvény közti szakaszán 2001-ben terepbejárással rögzített 4 lelőhely feltárást. A lelőhelyek számozása folytatása a Bucsu–országhatár szakaszon megfigyelt lelőhelyeknek.

Hammut-dűlő, Nyeste-patak K-i terasza: A gépi humuszosítás során megállapítottuk, hogy a domboldal erősen erodálódott, a minimális számú leletanyag másodlagos helyzetben van. Két objektumot tártunk fel, de leletanyag hiányában ezek egyikének kora sem volt meghatározható.

Nemesszer-dűlő, Nyeste-patak Ny-i terasza: A gépi humuszosítást követően mintegy 30 objektumot tártunk fel. Ezek többsége gödör (inkább agyagkitermelő és néhány árok). Nagyon jellegtelen, többségében kora vagy középső bronzkori házikerámiát tártunk fel.

Munkatársak: Kelbert Krisztina, Vámos Gábor régésztechnikusok.

ILON GÁBOR

398. Törökbálint, Tópark (MRT 7. k. 36/1 lh.) (Pest megye) B, V

2004-ben tovább folytatódott az ipari objektumok építése az ismert lelőhely területén. Ezekhez kapcsolódva

megelőző feltárást végeztünk a 3301/8, 3301/21 és 3301/24 hrsz. ingatlanokon.

A lelőhely nyugati részén, a 3301/8 hrsz. alatti telken a régészeti feltárást az építkezés megkezdése előtt, 2003 késő őszén elvégeztük, 2004 januárjában és februárjában az építkezés alapozási munkálatai alatt régészeti szakfelügyeletet láttunk el.

A lelőhely középső részén, a 3301/21 hrsz. területen 2003 novemberében mintegy 3000 m²-es területen megtörtént a durva humuszosítás, melynek során 21 régészeti objektum került elő. A feltárást csak 2004 márciusában kezdhettük meg. Az ásatás több szakaszban zajlott. Végül 43 objektumot, különféle rendeltetésű gödröket, cölöplyukakat tártunk fel. A leletanyagban – az állatcsontokon és a durva kerámián kívül – egy bronz fibulatú és orsógomb-töredékek voltak.

Szintén a lelőhely középső részén, a 3301/24 hrsz. területen 34 objektumot tártunk fel, melyek közül 21 kerek, 0,3–0,5 m átmérőjű cölöplyuk volt. A különféle rendeltetésű gödrökben a korra jellemző kerámiaanyagon kívül előkerültek bronztárgyak is: egy ár, egy bronzszegecs és egy pántgyűrű töredéke. Említésre méltó még egy töredékes csontszerszám, egy orsógomb töredéke és egy barnás-okker színű magkő, mely szórványként került elő a területen.

A lelőhely kora: késő bronzkor–kora vaskor.

Munkatárs: FánCSI Tamás fotós, ásatási technikus.

MARÓTI ÉVA

399. Túrkeve határa

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) R, LT

2004. július 15. és augusztus 31. között a terepbejárás adatok alapján megelőző feltárást végeztünk a gázmező létesítésével érintett lelőhelyen. Közülük csak kettőn volt eredményes a kutatás.

Szeles-hát: A 2004. április végi terepbejárás során ezen a helyen – geomorfológiai tulajdonságok alapján – régészeti lelőhelyet valószínűsítettünk. Az aratás után a homokdombnak sejtett magaslatról, melynek lábánál fut majd a leendő vezeték, kiderült, hogy valójában egy kurgán, valószínűleg a késő rézkor idejéből.

A nyomvonalnak ezen a szakaszán 200 m hosszúságban 2–4 m szélességben lehumuszosítottuk a felszínt. Régészeti objektumot nem találtunk.

Görög-halom (Burkos-halom környéke): A szeméttel mellett lévő lelőhelyen a terepbejárás során igen nagy területen szétszántva, szóródva az újkőkori alföldi vonaldíszes kerámia kultúrája és a római kori szarmatáknak a leleteit találtuk.

A 300 m hosszúságban lehumuszosított területen újkőkori és szarmata objektumok helyett a vaskori kelták kis falujára találtunk rá. A feltárt felületbe egyetlen földbe mélyített lakóház és egy keskeny árok részlete esett bele. A lakóház azért bizonyult különlegesnek, mert a ház padlójába ásott gödörben rendellenes, hason fekvő helyzetben fekvő csontvázat is találtunk. A telep a ko-